

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Zásady verejných služieb v záujme stability demokratického poriadku**(prieskumné stanovisko na žiadosť nemeckého predsedníctva Rady EÚ)**

(2021/C 56/03)

Spravodajca: **Christian MOOS (DE – III)**Pomocný spravodajca: **Philip VON BROCKDORFF (MT – II)**

Žiadosť nemeckého predsedníctva Rady EÚ list z 18. 2. 2020

Právny základ	článok 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie
Rozhodnutie predsedníctva	17. 3. 2020
Príslušná sekcia	sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo
Prijaté v sekcii	11. 11. 2020
Prijaté v pléne	2. 12. 2020
Plenárne zasadnutie č.	556
Výsledok hlasovania	220/0/15
(za/proti/zdržalo sa)	

1. Zhrnutie

1.1. Nemecké predsedníctvo Rady EÚ požiadalo Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) o vypracovanie stanoviska na tému zásad, ktoré sa musia dodržiavať v oblasti verejných služieb členských štátov EÚ, aby sa zaručilo uplatňovanie kľúčových základných hodnôt demokracie a právneho štátu. Stanovisko by sa malo zaoberať aj podmienkami, v ktorých tieto zásady zohrávajú v čase krízy úlohu automatických stabilizátorov demokracie a právneho štátu.

1.2. EÚ už vyše desaťročie čelí závažným krízam, ktoré zahŕňajú boj proti terorizmu, globálny finančný dlh a hospodársku krízu, krízu spoločného európskeho azylového systému, environmentálnu a klimatickú krízu či pandémiu COVID-19. Efektívne verejné služby zohrávajú kľúčovú úlohu pri zvládaní kríz, zaručovaní verejnej bezpečnosti a bezpečnosti zásobovania, a to tým, že poskytujú prístup k svojim službám na základe zásady rovnakého prístupu a zaručenia univerzálnosti.

1.3. V niektorých z týchto mimoriadnych krízových situácií bolo vzhľadom na vyhlásenie výnimočného stavu dočasne nevyhnutné obmedziť základné práva. V snahe zaručiť odôvodnenosť a primeranosť takýchto opatrení verejné služby stoja pred výzvou dosiahnuť vyváženosť medzi zasahovaním do základných práv a presadzovaním zásad právneho štátu, pričom musia takisto zabezpečiť zákonnosť všetkých správnych opatrení.

1.4. Pokiaľ ide o hrozby pre demokraciu a právny štát na celom svete aj v EÚ, verejné služby zabezpečujú funkciu ochrany, pretože môžu odmietnuť podrobiť sa protizákonným pokynom a presadzovať európske hodnoty a právny štát. Tým, že verejné služby dodržiavajú základné zásady, t. j. objektivitu, integritu, transparentnosť, rešpektovanie iných a záväzku voči Európskej únii a jej občanom, predstavujú piliere demokracie a boja proti populizmu.

1.5. Na to, aby sa zaručilo, že verejné služby v Európe budú vo všetkých krízových situáciách fungovať ako automatický stabilizátor, európske hodnoty zakotvené v zmluvách EÚ, Charte základných práv EÚ, Európskom dohovore o ochrane ľudských práv, zárukách členských štátov v oblasti základných a ľudských práv zakotvených v ich ústavách, ako aj spoločné hodnoty Únie, pokiaľ ide o služby všeobecného hospodárskeho záujmu v zmysle článku 14 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ), ako sa stanovuje v Zmluve o Európskej únii (ZEU), Protokole č. 26 o službách všeobecného záujmu, musia predstavovať všeobecné usmernenia pre administratívne postupy na európskej úrovni a vo všetkých členských štátoch EÚ v súlade s ich ústavami.

1.6. EHSV ďalej zdôrazňuje, že fungovanie verejných služieb na všetkých úrovniach v celej EÚ si vyžaduje potrebné zručnosti a ľudské, technické, materiálne a finančné zdroje, ako aj náležité pracovné podmienky, dostatočné odmeňovanie a sociálny dialóg pre štátnych zamestnancov, aby mohli vykonávať úlohy, ktoré im boli zverené, a plniť funkciu automatického stabilizátora.

1.7. Členské štáty majú výlučnú zodpovednosť za svoje verejné služby, ktoré organizujú podľa svojich tradičných zásad a v súlade so svojím ústavným právom. Bez toho, aby bol dotknutý tento aspekt, sa EHSV zasadzuje za účinný európsky právny rámec (vrátane sankcií), ktorým by sa zaručilo, že všetky členské štáty budú v plnom rozsahu dodržiavať zásady demokracie a právneho štátu v súlade s kodanskými kritériami, ktoré sú nevyhnutným základom dobrého správania správnych orgánov v EÚ a jej členských štátoch.

2. Vymedzenie problematiky, pojmov a cieľa stanoviska

2.1. V EÚ neexistuje jednotné vymedzenie pojmu „verejná služba“. Na účely tohto stanoviska EHSV považuje za verejné služby rôzne verejné administratívne služby, služby patriace do výsadnej právomoci štátu, ako aj tie, ktoré majú priemyselný alebo obchodný charakter a ktoré sa na celoštátnej, regionálnej a miestnej úrovni poskytujú vo všeobecnom záujme.

2.2. Verejné služby zabezpečujú udržiavanie základných demokratických hodnôt, ako je dodržiavanie základných a ľudských práv, ústavodarná moc ľudu, deľba moci, nezávislosť súdnictva, zodpovednosť vlády, pluralitný systém, sloboda prejavu a právo namietat, sloboda médií, nediskriminácia, práva menšín a zákonnosť správneho konania. V prípade EÚ sú tieto základné hodnoty zakotvené ako európske hodnoty, a to najmä v článku 2 (ZEÚ a v Charte základných práv).

2.3. Pojem „automatické stabilizátory“ je prevzatý z ekonomickej teórie. Analogicky s ekonomickým vymedzením tejto koncepcie sa zásady poskytovania verejných služieb považujú za automatické stabilizátory, ktoré zaručujú uplatňovanie základných hodnôt demokracie, a to predovšetkým v čase krízy.

2.4. Cieľom tohto stanoviska je stanoviť kritériá a sformulovať európske odporúčania, aby verejné služby, na ktoré sa vzťahujú vnútroštátne právne predpisy, mohli fungovať ako stabilizačný prvok demokracie a právneho štátu. Ide o uznanie základnej hodnoty efektívnych verejných služieb v súvislosti s obranou základných kľúčových hodnôt demokracie a právneho štátu v Európe.

2.5. Efektívne verejné služby, ktoré výrazne podporujú dynamickú spoločnosť, produktívne hospodárstvo, ako aj spoluprácu a dôveru medzi sociálnymi partnermi, sú nevyhnutné pre fyzické aj právnické osoby. V rámci verejných služieb by sa malo ľuďom zabezpečiť rovnaké zaobchádzanie bez diskriminácie a takisto by sa mal všetkým občanom zaručiť neobmedzený prístup napr. ku kvalitnému vzdelaniu, sociálnym službám, zdravotnej starostlivosti, bývaniu, dodávkam vody a energie a k poštovým doručovateľským službám, a to bez ohľadu na pohlavie, etnický pôvod, náboženstvo alebo vieru, zdravotné postihnutie, vek alebo sexuálnu orientáciu.

2.6. Verejné služby zohrávajú kľúčovú úlohu pri udržiavaní demokratického poriadku, čo však nie je možné bez politického pluralizmu, slobody prejavu, demokracie, práv občianskej spoločnosti a sprostredkovateľských orgánov, ako sú odborové zväzy. Sú neoddeliteľnou súčasťou demokratického zriadenia. Spolu s ostatnými demokratickými aktérmi zaručujú sociálny pokrok.

3. Obdobia krízy: výzva pre demokraciu a právny štát

3.1. Demokracia a politika v období krízy

3.1.1. Práve v čase krízy je dôležité zabezpečiť napríklad pomoc fyzickým aj právnickým osobám, ktoré sa ocitli v zraniteľnej situácii, a to na základe jasných kritérií zaručujúcich rovnosť pred zákonom, a takisto umožniť znevýhodneným osobám alebo skupinám prístup k pomoci.

3.1.2. Akékoľvek prípadné obmedzenie základných práv vyplývajúce z vyhlásenia výnimočného stavu z dôvodu mimoriadnej krízovej situácie musí byť odôvodnené, dočasné a primerané a musí ho v presne stanovenom rámci schváliť demokraticky zvolený parlament. Nezávislé súdnictvo síce poskytuje ochranu pred neodôvodnenými krokmi verejnej správy, avšak demokracia nemôže dlhodobo fungovať bez toho, aby občania nemohli v plnej miere požívať svoje práva. Zákonodarné orgány, vlády a verejné služby musia nielen konať v súlade so základnými právami, ale tieto práva aj zaručovať.

3.1.3. Povinnosť neutrality verejných činiteľov je jednou z podmienok rovnakého zaobchádzania so všetkými používateľmi a predchádzania diskriminácii. Túto neutralitu je nevyhnutné zaručiť vo všetkých členských štátoch, aby boli štátni zamestnanci chránení pred populizmom.

3.2. *Terorizmus a vládne protiteroristické opatrenia*

3.2.1. Minimálne od 11. septembra 2001 sme svedkami nastoľovania zložitej rovnováhy medzi ochranou slobôd a účinnou prevenciou rizika. Ide o mimoriadnu výzvu aj pre verejné služby, pretože je náročné zosúladiť ochranu základných slobôd a právneho štátu s novými výkonnými právomocami.

3.2.2. Práve pri účinnom uplatňovaní monopolného postavenia štátu, pokiaľ ide o používanie sily, sa prejavuje dosahovanie rovnováhy medzi ohrozením základných práv a predchádzaním rizikám, a to nielen v abstraktnej rovine, ale aj priamo v každodennej praxi. To si vyžaduje verejné služby s náležite vyškolenými zamestnancami a prostriedkami potrebnými na výkon ich činnosti pri súčasnom rešpektovaní slobôd. Musia sa zaviesť záruky, aby sa zabránilo akémukoľvek zneužitiu verejnej moci a zaručilo právo odvolať sa proti krokom, ktoré presahujú rámec verejnej služby, či už prostredníctvom právneho aktu, alebo fyzických osôb.

3.2.3. Verejné služby zaručujú dodržiavanie verejného poriadku. V tejto súvislosti musia hľadať rovnováhu medzi predchádzaním rizikám a ochranou základných práv, a to v rámci vymedzenom na základe uplatňovania zásady náležitého vykonávania diskrečnej právomoci.

3.2.4. Verejné služby sú popri organizáciách občianskej spoločnosti a rôznych súkromných sociálnych službách jedným z hlavných pilierov pri predchádzaní extrémistickej radikalizácii, násiliu a netolerancii a pri podpore demokracie a sociálnej súdržnosti a obrane európskych hodnôt. Platí to najmä v prípade verejného vzdelávania.

3.3. *Svetová finančná kríza a kríza štátneho dlhu*

3.3.1. Úsporné opatrenia, ktoré sa uplatňovali niekoľko rokov po celosvetovej finančnej kríze a kríze štátneho dlhu, mali dosah na verejné služby a negatívne ovplyvnili efektívnosť ich činnosti.

3.3.2. Zo skúsenosti získaných z tohto obdobia vyplýva, že zníženie zadlženia v krátkodobom horizonte nemusí nevyhnutne znamenať privatizáciu služieb všeobecného záujmu.

3.3.3. Na úrovni EÚ by sa mala zaručiť trvalá a dôsledná záruka voľného prístupu ku kvalitným službám všeobecného záujmu. Práve v čase krízy sa vďaka tejto kontinuite ukazuje ich úloha účinných sociálnych ochranných sietí.

3.3.4. Efektívne a výkonné verejné služby významne prispievajú k udržaniu primeranej úrovne verejných výdavkov. Výkonnosť neznamená „zníženie úlohy štátu“, pretože zlé fungovanie vedie k celkovému zvýšeniu sociálnych a hospodárskych nákladov.

3.3.5. Verejné služby s vyškolenými zamestnancami a potrebnými prostriedkami prispievajú – vďaka účinnému uplatňovaniu predpisov – k predchádzaniu budúcim krízam. Ako príklad môžeme uviesť verejnú správu, ktorá úspešne bojuje proti vyhýbaniu sa daňovým povinnostiam a daňovým podvodom, čím zabezpečuje výber štátnych príjmov, alebo zaistenie účinného dohľadu nad finančným sektorom.

3.4. *Kríza spoločného európskeho azylového systému*

3.4.1. Od roku 2015 Európa čelí prudkému nárastu počtu utečencov. Výkonné verejné služby spolu s účasťou občianskej spoločnosti majú pri riešení tejto výzvy zásadný význam. EHSV trvá na tom, že vo všetkých členských štátoch EÚ musí byť zaručené právo na azyl a dodržiavanie súvisiaceho medzinárodného práva a že sa musí dobudovať spoločný európsky azylový systém.

3.4.2. Keď kapacita verejných služieb jedného alebo viacerých členských štátov nestačí na zabezpečenie náležitej ochrany základných a ľudských práv utečencov, a to najmä na miestach vstupu do EÚ, je nevyhnutné zaviesť celoeurópske riešenie. Je potrebné zabezpečiť, aby verejné služby v celej Únii boli pri plnení svojich úloh schopné dodržiavať európske hodnoty.

3.4.3. Ak verejné služby jedného členského štátu plnia zvrchované funkcie v mene všetkých členských štátov, je potrebné zabezpečiť spravodlivé rozdelenie záťaže, ktorá z toho vyplýva. Zároveň je v tejto súvislosti nevyhnutné zabezpečiť maximálnu ochranu základných a ľudských práv a rešpektovanie európskych hodnôt.

3.4.4. Digitálna interoperabilita systémov hraničných kontrol musí byť v súlade s pravidlami o ochrane osobných údajov. EÚ musí zaručiť, aby všetky správne orgány vo všetkých členských štátoch rešpektovali ochranu osobných údajov.

3.5. Environmentálna a klimatická kríza

3.5.1. Verejné služby sú dôležité z hľadiska dosiahnutia cieľov udržateľného rozvoja a realizácie Európskej zelenej dohody. Prostredníctvom iniciatív a politik šetrných k životnému prostrediu v oblasti verejného obstarávania a pracovných postupov môžu verejné služby pôsobiť ako katalyzátor zmeny.

3.5.2. Zelená transformácia sa stáva aj otázkou sociálnej spravodlivosti. Na to, aby bolo rozdelenie nákladov akceptovateľné, musia sa rozdeľovať spravodlivo, pričom požiadavky sa musia uplatňovať nediskriminačným spôsobom.

3.5.3. Verejné služby môžu uplatňovať systémy stimulov a ponúkať nové služby, najmä v oblasti mobility, dodávok energie a energetickej bezpečnosti. Udržateľnosť a uhlíková neutralita patria takisto medzi základné zásady, ktorých dodržiavanie by mala EÚ zaručovať v rámci všetkých verejných služieb v Európe.

3.6. Pandémia COVID-19

3.6.1. Počas krízy spôsobenej pandémiou COVID-19 sa opäť objavil konflikt medzi slobodou a bezpečnosťou, medzi právami a stavom núdze. Riziká a obmedzenia slobôd sa týkajú všetkých rovnako.

3.6.2. Verejné služby a ich zamestnanci sa ocitli v prvej línii v boji proti vírusu. Musia za každých okolností zaistiť verejné zdravie, prevenciu rizík a bezpečnosť zásobovania.

3.6.3. Kríza COVID-19 ukazuje, ako veľmi členské štáty a ich občania potrebujú vnímavé, výkonné, náležité financované a moderné verejné služby. Vážna kríza si môže vyžadovať rýchle rozhodovanie. Tieto rozhodnutia musia byť riadne odôvodnené a musia podliehať demokratickej kontrole. V opačnom prípade by tým mohla utrpieť demokracia. Ak je legitimita nedostatočná, oslabuje sa tým ochota dodržiavať pravidlá. Nato, aby mohli vlády v čase krízy rýchle reagovať, musia mať dôveru spoločnosti a opierať sa o efektívnosť verejných služieb. Verejné služby ako administratívna vetva výkonnej moci takisto potrebujú dôveru, aby mohli účinne uplatňovať rozhodnutia.

3.6.4. Pandémia ukázala, že je zásadne dôležité, aby verejné služby mali k dispozícii vyškolených a kompetentných zamestnancov, prostriedky a dostatočné rezervy. Uznanie základnej povahy poslania verejných služieb odôvodňuje riadne vyplácanie štátnych zamestnancov a uplatňovanie minimálnych sociálnych noriem v celej Európe. V mnohých členských štátoch existuje demografický problém, ktorý treba zohľadniť, aby sa zabezpečilo, že verejné služby budú aj naďalej finančne atraktívne alebo sa finančne atraktívnymi stanú, aby dokázali čeliť konkurencii a prilákať najväčšie talenty.

3.6.5. Kvalita zásad verejnej služby a riadne pracovné podmienky štátnych zamestnancov vrátane dobrého sociálneho dialógu a demokratického prostredia zvyšujú dôveru občanov k ich vláde.

3.6.6. V nedávnom období všetky členské štáty v snahe udržať si schopnosť zaručiť právo na život a telesnú integritu obmedzili iné základné práva v takej miere, ktorá je v demokratických krajinách nevídaná. Tieto bezprecedentné opatrenia musia byť len dočasné a musia podliehať pravidelnej kontrole zo strany zvolených parlamentov.

3.6.7. Verejné služby však potrebujú explicitné vládne rozhodnutia, ako aj právnu zrozumiteľnosť a istotu. Zásada transparentnosti a dobrej správy vecí verejných, ktorú EÚ uplatňuje sama na seba, vedie EÚ k tomu, aby zabezpečovala dodržiavanie týchto zásad v rámci všetkých verejných služieb v Európe.

3.6.8. Mnohé verejné služby musia riešiť hospodárske a sociálne dôsledky krízy. Spoločne tak názorne ukazujú, akú zásadnú hodnotu má účinné riadenie v čase krízy.

4. Verejné služby ako automatické stabilizátory

4.1. Nato, aby mohla správa plniť funkciu automatického stabilizátora, musí byť účinná, prítomná na európskej, národnej, regionálnej a miestnej úrovni v celej EÚ a musí disponovať zručnosťami a ľudskými, technickými, materiálnymi a finančnými zdrojmi potrebnými na plnenie úloh, ktoré jej boli zverené.

4.2. Okrem európskej úrovne nie je nutné, aby sa na rozdelenie úloh medzi jednotlivé úrovne vzťahovali harmonizované právne predpisy platné pre celú EÚ, ale skôr by sa mali zohľadniť osobitné podmienky jednotlivých členských štátov, aby sa zabezpečilo účinné fungovanie správnych orgánov.

4.3. O tom, ktoré z ich služieb bude poskytovať verejný a ktoré súkromný sektor, rozhodujú samotné členské štáty. V tomto záujme musia zabezpečiť, aby nedostatok súkromných alebo verejných poskytovateľov služieb v čase krízy nepredstavoval hrozbu pre verejnú bezpečnosť alebo bezpečnosť zásobovania.

4.4. Ak budú všetky verejné služby dôsledne dodržiavať zásadu zákonnosti správneho konania, zásadu proporcionality a rovnakého zaobchádzania a budú účinne uplatňovať právo na dobrú správu vecí verejných, posilnia tým dôveru v právny štát a demokraciu a zvýšia neochotu občanov uveriť populistickým sľubom.

4.5. Transparentné verejné služby výrazne prispievajú k boju proti korupcii, a tým aj k spoľahlivosti a cenovej dostupnosti služieb. Dôveru posilňuje dodržiavanie základných zásad poskytovania verejných služieb v Európe, ich dostupnosť a kompetencie, ako aj jednoduchší prístup k nezávislým dozorným orgánom.

4.6. Ak verejné služby tieto zásady náležite uplatňujú, zabezpečujú funkciu prerozdelenia a ochrany, a to najmä pokiaľ ide o rešpektovanie základných a ľudských práv zo strany vlád a zákonodarných orgánov na všetkých úrovniach, pretože môžu odmietnuť podrobiť sa protizákonným pokynom, a chrániť tak demokraciu a právny štát.

4.7. Verejné vzdelávanie sa musí výrazne podieľať na šírení európskych hodnôt a rozvíjaní kultúry občianskej demokracie. Formálne vzdelávanie je jednou zo samostatných kľúčových verejných služieb, najmä z hľadiska výchovy budúcich občanov.

4.8. Súčasná pandémia ukazuje, ako môže preťaženie systému zdravotníctva ohroziť ľudskú dôstojnosť a ako veľmi je dôležité mať k dispozícii dostatočný personál a dostatok zdravotníckych potrieb.

4.9. Účinná sociálna správa, ktorá poskytuje voľný a nediskriminačný prístup k službám sociálneho zabezpečenia, upevňuje dôveru v právny štát. Verejné služby sú v tejto súvislosti vyjadrením sociálnej solidarity.

5. Zásady verejných služieb v Európskej únii

5.1. Členské štáty majú a budú aj naďalej mať výlučnú zodpovednosť za svoje verejné služby, ktoré organizujú podľa svojich tradičných zásad a v súlade so svojím ústavným právom. Bez toho, aby bol dotknutý tento aspekt, sú vzhľadom na hrozby pre demokraciu a právny štát na celom svete a žiaľ aj v Európe potrebné spoločné európske zásady a záruky, aby sa zabezpečilo, že štátna služba a verejné služby budú aj naďalej garantom demokracie a právneho štátu.

5.2. EHSV sa zasadzuje za účinný európsky právny rámec, ktorý by zaručil plné dodržiavanie kodanských kritérií, ktoré sú od roku 1993 kritériami prístupu k EÚ pre všetky členské štáty. Tento rámec by mal umožňovať uvalenie sankcií.

5.3. Európske hodnoty zakotvené v zmluvách EÚ, Charta základných práv, Európsky dohovor o ľudských právach a záruky členských štátov v oblasti základných a ľudských práv zakotvené v ich ústavách predstavujú pre všetky verejné služby v EÚ a členských štátoch všeobecné usmernenia pre administratívne postupy.

5.4. Spoločné hodnoty Únie, pokiaľ ide o služby všeobecného hospodárskeho záujmu v zmysle článku 14 ZFEÚ, ako sa stanovuje v ZEÚ, protokole č. 26 o službách všeobecného záujmu, poskytujú usmernenia pre aktiváciu zásad verejnej služby vo všetkých členských štátoch.

5.5. Verejné služby v členských štátoch EÚ musia aj v rámci svojej rozmanitosti dodržiavať tri zásady, ktorými sú: neutralita, udržiavanie verejného poriadku a transparentnosť. Nedostatky, pokiaľ ide o nezávislosť súdnictva, ako aj ústavné zmeny, ktorými sa tieto zásady narúšajú, a tým oslabujú tradičné zásady verejných služieb, musia byť účinne sankcionované.

5.6. V súlade so zásadou neutrality musia verejné služby zaručiť prístup k svojim službám na základe zásady rovnakého prístupu a zaručenia univerzálności. Je nevyhnutné, aby bola táto sloboda prístupu plne zaručená aj sociálnym skupinám, ktoré majú sťažený prístup, ako napr. osoby so zdravotným postihnutím, menšiny a osoby žijúce vo vidieckych oblastiach.

5.7. Zákonnosť všetkých administratívnych postupov má zásadný význam. Zákony a smernice nemôžu byť v rozpore s ústavným poriadkom alebo európskymi hodnotami. Musia takisto rešpektovať zásadu proporcionality, rovnakého zaobchádzania a náležitého vykonávania diskrečnej právomoci.

5.8. Orgány verejnej moci uplatňujú právo na dobrú správu vecí verejných a konajú transparentne, aby umožnili verejnú kontrolu výkonnej moci. Zaručujú voľný prístup k administratívnym informáciám a bez výhrad reagujú na žiadosti o informácie. Výnimky sa vykladajú reštriktívne.

5.9. Verejné služby sú viazané Dohovorom Organizácie Spojených národov proti korupcii a prijímajú všetky potrebné opatrenia na boj proti nej. Takisto uplatňujú odporúčania obsiahnuté v správach EÚ o boji proti korupcii.

5.10. Verejné služby sa v plnej miere orientujú na demokratickú občiansku zásadu. Z hľadiska dodržiavania tejto zásady má rozhodujúcu úlohu efektívna a štruktúrovaná občianska spoločnosť a politická opozícia.

5.11. Na zamestnancov verejných služieb sa musí vzťahovať zákonom stanovená ochrana a ich pracovné postavenie im musí zaručovať možnosť odmietnuť protizákonné pokyny a náležitým spôsobom podávať sťažnosti. Prispieva to k riadnemu fungovaniu verejných služieb a predstavuje záruku demokracie a ochrany všeobecného záujmu pred korupciou, podvodmi alebo zneužívaním.

5.12. Na zamestnancov verejných služieb sa vzťahuje európska smernica o lepšej ochrane oznamovateľov. Ako sa zdôraznilo v stanovisku EHSV na tému *Lepšia ochrana oznamovateľov na úrovni EÚ (SOC/593)* ⁽¹⁾, o možnosti upozorniť príslušné orgány (nie médiá ani verejnosť) prostredníctvom interného alebo externého oznamovania rozhoduje zamestnanec.

5.13. Takisto by sa malo zabezpečiť, aby sa aj napriek digitalizácii služieb zachovali aj v budúcnosti možnosti priameho kontaktu. Týka sa to všetkých verejných služieb na miestnej, regionálnej a celoštátnej úrovni, aby sa zraniteľným osobám (starší ľudia, chudobní ľudia, migranti a pod.) poskytovala osobná pomoc a aby sa digitalizácia nestala pre tieto skupiny obyvateľstva ďalším faktorom sociálneho vylúčenia.

5.14. Je nevyhnutné, aby verejné služby zodpovedali súčasnej úrovni digitalizácie, avšak bez toho, aby to ohrozovalo základné práva vrátane práv pracovníkov. Pokiaľ ide o informácie v rámci digitalizovanej správy, musia zaručiť predovšetkým ochranu údajov a právo na sebaurčenie.

5.15. Verejné služby musia disponovať potrebnými zručnosťami a ľudskými, technickými, materiálnymi a finančnými zdrojmi potrebnými na plnenie úloh, ktoré im boli zverené. Na zabezpečenie ich riadneho fungovania aj v prípade núdzového stavu počas krízy je nevyhnutné, aby mali v každej z uvedených oblastí dostatočné rezervy.

5.16. Za organizáciu vnútroštátnych verejných služieb zodpovedajú výlučne členské štáty, keďže tieto služby majú zásadný význam z hľadiska ich národnej identity. Je však nevyhnutné, aby boli interoperabilné v rámci viacúrovňového európskeho systému.

5.17. Európska spolupráca a praktické uplatňovanie zásad poskytovania verejných služieb musí byť súčasťou odbornej prípravy všetkých zamestnancov, ktorí vykonávajú verejné funkcie.

5.18. Zvýšenie počtu výmen zamestnancov medzi Úniou a členskými štátmi a takisto medzi členskými štátmi navzájom je nevyhnutné na to, aby sa upevnili väzby medzi úrovňami správy v rámci viacúrovňového systému EÚ. Zamestnanci verejných služieb by mali mať možnosť zmeniť pracovné miesto v rámci členských štátov bez toho, aby ich to znevýhodnilo.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 62, 15.2.2019, s. 155.

5.19. Európske inštitúcie, ktoré ponúkajú možnosti zvyšovania odbornej kvalifikácie a ďalšiu odbornú prípravu, by mali zamestnancom verejných služieb na všetkých úrovniach zabezpečiť prostriedky na uplatňovanie zásad poskytovania verejných služieb a zaistenie ich úlohy automatických stabilizátorov.

5.20. Je nevyhnutné, aby všetky verejné služby, ktoré sa podieľajú na pridelovaní prostriedkov z európskych fondov, dodržiavali a uplatňovali zásady poskytovania verejných služieb.

V Bruseli 2. decembra 2020.

Predsedníčka
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Christa SCHWENG
